

Dispvtationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Qvibus Vniversa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 2. An creatus intellectus Deum videre possit sine lumine gloriæ, vel
sine specie impressa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](#)

128 Disp. VIII. de Deo, Sect. I. & II.

nisi Deus comprehendatur, cùm sit simplicissimus. At infinitudo non potest videri ab intellectu finito & Deus incomprehensibilis est, ex Concil. Lateran. cap. Firmiter: Ergo, &c. Tertio, Deus non potest videri nisi visionis infinita, quia quod perfectius est obiectum, eo perfectior est eius visio. Deus autem est obiectum infinitum perfectum: & quomodo cunque videatur ut Deus, videtur ut excendens infinitum quicquid est creatum aut creabile. At intellectus humanus, aut Angelicus, non est capax actus infiniti. Quarto denique, fieri nequit ut intellectus humanus, vel Angelicus, Deum videat, nisi producat actuum vitalem internam vi per quem videat Deum: neque potest actuam producere sine facultate quadam naturali: vnde sequitur, visionem Dei fore in se naturalem quoad substantiam, sicut secundum illam fiet a principio vitali naturali, neceps ab intellectu humano, vel Angelico. Atqui falsum est visio. nigrum Dei esse actuam naturalem quoad substantiam: Etenim actus ille non tantum vires naturales excedit, quoad modum quo fit: sed etiam quoad substantiam & entitatem suam, qua secundum suam specificam rationem est talis, ut neque ipsamet, neque similis in specie, a causis naturalibus cum generali Dei concurredit, vel effectu, vel dispositu, sufficienter attingi possit aut exigi.

Ad primum Respondeo cum D. Thoma quæst. 12. art. 1. ad. inter obiectum & potentiam debet esse proportionem, id est, habitudinem, & vim sufficientem ad perceptiōnēm: at non proportionem certe commētationis secundum quendam certum excessum, defectum, aut adaequationem in perfectione. Alioquin nec Deus, vt potest infinitus, posset ullum obiectum finitum cognoscere, defectu talis proportionis entitatiū: nec a nobis ipse cognosci posset, ne quidem abstractū, defectū eiudem proportionis.

Ad secundum Respondeo, non esse necessarium, ut op̄ Deum vident, videant totam eius infinititudinem, neque ut totaliter ipsum cognoscant, aut comprehendant. Etenim aliquid, licet simplex, cognosci posset, etiam intuitu, quamvis non cognoscatur totaliter, & quantum cognoscibile est. Sicut oculus cognoscit albedinem intuitu, at non eius dependentiam immediatam à Deo vel à subiecto; & intellectus percipit suos actus, actus voluntatis, intuitu secundum quid, saltem quod esse, non quoad alia multa, licet a parte r̄i indistincta.

Ad tertium Respondeo, negando antecedens: ad cuius probationem dico, obiecti perfectoris perfectiorem esse visionem, sed non eodem excessu, neque pari perfectione, quā obiectum super alia obiecta se inferiora: neque excessu arithmeticō, & geometrico, & denariis continet novem yndices, & linea centum pedum continet novaginta: sed excessu tantum geometrico, quo pacto homo excedit perfectione

Quæ propositio requiritur
licet obiectum & potentiam?

Deus potest videri inadäqua-
tē.

Visione Dei
non est in-
finita per-
fectione.

infinitas species brutorum possibiles. Addo, eodem argumento probatum iri non posse, D̄um à nobis cognosci abstractū, & amari hac in vita: quod tamen evidenter est falsum.

Ad ultimum Respondeo, visionis actuū, Visio D̄eī est super-naturalis, licet sicut concreta poscentia vitali naturali. dicitur tamen supernaturalis, secundum ordinem quem habet ad effectus supernaturales, & ad causas quartum concursu indiget, ut consequatur tales effectus. Vel secundū responderi potest, exire quidem à principio naturali, non tamen ut operante naturaliter per vires solas naturales adiutatas tantum à causis sui ordinis, & Dei concursu generali: sed ut operante supernaturaliter, & elevato per superiorē causam, & specialem Dei concursum, illi potentia incompleta, atque imperfecta, non debitum.

SECTIO II.

An creatus intellectus Deum videre possit sine lumine gloria, vel sine specie impressa?

Conclusio: ut Deus ideatur ab intellectu creato, non est simpliciter necessarium lumen gloriae creatum, licet re ipsa determinatur: nec species impressa Deum clarè representans, quæ re ipsa non datur. Prima pars est Maioris in 4. distinct. 49. quæst. Capreoli, Maior, Paludani, & Argent. ad eandem distinct. Mo. Argentini. Linæ quæst. 12. sic. 5. disput. 1. Suaris lib. 2. de attributis, cap. 15. alioquinque plurimum. Quod non tantum intelligunt de intellectu absolute possibili, verum etiam de humano & Angelico iam existente. Ratio eiusdem partis est, quia lumen gloriae creatum & habituale ideo solum requiritur, ut Deus supplet vim efficiendi, quæ de intellectu cui de se insufficiat ad tam nigrum actum. Deus autem potest illam suppleri per seipsum, concurrendo majori & speciali eri auxilio, sicut re ipsa supplet defectum intellectus & voluntatis ad actus supernaturales rite, sp̄i, & charitatis, quando per illos disponimur ad habitus recipiendo. Neque enim tunc procedunt ab habitibus infinitis, cum hi natura posteriores sint, & illos veluti dispositiones in subiecto presupponant. Confirmatur, quia Deus, cū sit omni potens, habet vim æquivalenter per se solum cuilibet virtutis creatae, potestque illam suppleri: nichil forte sit imperfectio, & implicatio in supplicatione aliqua, qualis h̄c nulla ostenditur.

Neque his contradicit Consiliua Viennæ, cū damnat Bejardos, aientes animam con-

13.

Potest visi-
dei D̄eī
sine lumi-
ne gloriae
creato.

14.

egere lumine gloriae ipsam eleuantem ad Deum videndum. Nam vel Concilium loquitur generaliter de lumine gloriae, abstrahendo a creato vel in creato, ut multi affirmant. Vel si, ut alij malunt, loquitur speciam de lumine gloriae, in sensu iam tunc & hucusque communiter recepto à Theologis, pro lumine creato; loquitur de necessitate secundum legem ordinariam, eodem sensu quo Concil. Trident. sess. 6. cap. 4. definit lapidatum in re vel in voto esse necessarium ad obtinendam iustificationem, quae sine alterutro haberi non potest, secundum legem à Deo positam: quamvis absolute posset Deus sine voto tali medio peccata remittere, gratiamque conferre. Sic enim Deus licet per se, sine habitu infuso, posset attollere intellectum ad visionem, non minus quam ad actum fidei dispositivum, aut voluntatem ad actus spei & Charitatis: statuit tamen non attollere nisi per habitum. Idque valde congrueret: quia conuenientius est naturali modo rerum, ut res habeant formas intrinsecas, & inherentes, ac permanentes, ad operandum: quam ut habeant afflentiam tantum extrinseci agentis. Nam formas dant esse intrinsecum, & component, & magis accedunt ad similitudinem naturalium perfectionum, quae sunt intrinsecæ, & cum eo, cuius sunt, coniunguntur verè ac physicè in unum compositum: quo modo non se habent quam tantum afflent. Eademque de causa infundit Deus iustis habitus permanentes fidei, spei, & charitatis, quibus actus proportionatos exerceant, ut docet Trident. sess. 6. cap. 6. & 7.

75
Potentia incompleta potest iuuari per auxilium intrinsecum & exiusta-
rum.
Ad id verò quod Sotus, Ferrarensis, & alij Thomistæ obiciunt, implicare ut causa posse agere sine agendi vi: & intellectum sine lumine gloriae, non habere vim agendi. Respondeo, implicare causam agere sine agendi vi, vel totali, vel partiali aliunde adiuta. Habet autem intellectus ad videndum Deum vim partiam, & in totam, quam non habet oculus, qui idcirco non potest attollere ad Deum videndum. Et hæc virtus inchoata intellectus nostri potest iuuari dupliciter. Vel scilicet per lumen gloriae habituale & intrinsecum: vel per auxilium Dei extrinsecum, æquivalens lumini gloriae quoad vim efficiendi et eluandi. Generaliter enim potentia incompleta potest iuuari dupliciter. Primo, per aliquid informantem: quod pacto potentia cognoscitiva iuuari dicuntur per habitus & species impressas; & vis motiva, per intentionem, & additionem robotis. Secundo, per aliquid tantum ainstens, sine informatione: qua ratione assistit unus homo alteri ad mouendum v. g. aut ferendum graue aliquod pondus. Potest enim ad hoc iuuari homo dupliciter: vel recipiendo vim aliquam interiorem, nempe maius robur: vel si alius ei assistat, & conferat suam vim ad agendum? Ita ergo Deus potest intellectum ad visionem sui iuuare, vel per formam adjunctam, vel per assistentem concursum. Sicut de facto ad

actus supernaturales fidei, spei, & charitatis, interdum attollit per habitum, ad eos scilicet qui iustificationem consequuntur interdù per se, ut ad antecedentes, & disponentes ad habitus fidei, spei, & charitatis, primū infundendos. Deus enim summa sua subtilitate potest in intellectum & voluntatem sese insinuare, & sine informatione conferre vim agendi, quam forme infusæ habituales conseruent. Neque enī illæ sunt principia vitalia, ne quis cauteretur idcirco suppleri non posse: neque per informationem causant, sed per agendi vim, quam Deum supplere non implicat. Alia quæ obiciunt Thomistæ recentiores, leviora sunt, & videri possunt apud Valentimum Herice disput. 47. cap. 1. & 3.

Secunda pars conclusionis, de specie impressa, quod non sit necessaria. 16 Species recipia non. Species detur: est communis Theologorum, & pacet, in impressa, non est necessaria ad intelligendum, nisi quando obiectum est absens, vel non sufficienter coniunctum est cum potentia, ut eam determinaret: vel, ut multi addunt, quando potentia est de se insufficientis ad intellectuē sufficiendam, ideoque specie ut complemento & comprincipio efficiendi indiget. Deus autem se ipso immedia-
tè coniunctus est intellectui Beati & intellectus Beati, eleuatus lumine gloriae, est principium sufficientis ad visionem: quare species Dei impressa ex nullo capite appetet necessaria: ideoque non datur rei ipsa, quia Deus ut non deficit in necessariis, ita nec abundant superfluis. Neque oportet multiplicare principia, quia non sunt necessaria auxilia naturas rerum. Eademque de causa, non est necessaria, quod aliqui dicunt, Deum dupliciter concurrere ad visionem in genere causa efficientis. Primo, per modum cause primæ. Secundo, per modum principij connaturalis illi actu ex parte obiecti, qui concursus detur immediatè per substantiam diuinam, libere applicatam per voluntatem. Non est, inquam, id necesse, neque verum, quia intellectus informatus lumine gloriae, non cum generali Dei concursu ipsi debito, sufficit ad visionem elicendam in genere causa efficientis. Neque in aliis cognitionibus existimо obiectum, quæ tale, concurrere effectuè ad sui cognitionem: sed dumtaxat determinative & obiectiuè. Potentiam verò cognoscitivam vel se solā, cum generali Dei concursu, vel principio aliquo instructam, si est opus, cognitionem efficere. Arbitror etiam probabilem species non plus species impressas, simpliciter tales, concurrent ad actus proprios connaturales, posito obiecto vel subiecto in quod agat: sic intellectum sufficere ad suos. Nec obiectum pro specierum diversitate potentia cognoscens diversimodè agat, & melius, si species sit illi

commodior. Nam etiam appetitus & voluntas, posita meliori cognitione, vehementius appetunt. Nihil cognitio non sit principium effectuum appetitionis, sed conditio tantum & applicatio obiecti. Specialiter vero in praesentia tamen concursus effectuum obiecti difficultatem habet propter relationes diuinas, quae ut sunt obiectum seipso distincte & immediatej sita seipso distincte & inmediate haberentur, quam operationem ad extra contra communem axioma Theologorum, Opera Trinitatis sunt indissimilares ad extra, quia nimirum omnia sunt ab unitate potentiae tribus personis communii. Neque loquuntur coherenter qui talem concursum, ex parte obiecti necessarium, putant suppleri posse per speciem; & tamen illum suppleri negant per speciem impressam Beatiss., per quam Deus, vice suipius ut obiecti, concurrit effectu. Nam si cum posset imprimere speciem, tamen re ipsa non imprimat, sed per se ipsum obit vicem speciei: videtur est consequens, ut similiter cum possit obire vicem luminis gloriae, non infundat illud, sed eius vicem obeat. Aut enim naturale est ut Deus tribuat speciem, cum possit tribuere; aut ut per se subeat vicem speciei: & quicquid respondebitur, idem de lumine gloriae dicitur poterit. Reipsa veritate agis connaturale est infundi lumen, quia lumen est forma quedam intrinseca & componens: sic species est forma quedam intrinseca & constitutiva in actu primo: & Deus illam supplex supplet aliquam formam permanentem & intrinsecam. Dixi speciem in pressam, simpliciter ut speciem, non concurrendo effectu: quia non nego posse instrui intellectum comprincipio, quod simul in specie quedam & similitudo obiecti, & vis actionis eatus concurrens effectu ad cognitionem obiecti, qualem esse re ipsa habitum luminis gloriae contendit Vasq. disput. 43. c. 7. quem tamen potius ipso similem esse puto habitibus infusis fidei, spei, & charitatis, qui non habent rationem speciei impressae, sed tantum comprincipij.

Ex dictis collige primò, quænam sint causæ visionis Dei. Nimirum intellectus, videns, eam vitaliter elicientis, id est, cum viua & vitali attentione ad obiectum: lumen gloriae concurrens cum intellectu, velut causa superior elevans illum & complens in genere causæ efficientis ad elicendum illum actum, quem solis viribus naturalibus non poterat elicere: & Deus ipse concurrens cum intellectu, & cum lumine gloriae, concursu connaturali ipsi lumini gloriae, illoque debito naturaliter ex officio cause prima. Quæres causæ concurrentis actionis seu efficienter ad productionem visionis, Deo insuper, per modum obiecti, excitante potentiam & determinante ad sui perceptionem ad tuum modum quo obiecta creata, etiam materialia, excitant intellectum Angelicum ad suam cognitionem, determinando tantum, non autem actionem influendo, seu concurrendo effe-

tiuad illam, ut dicemus in tract. de Angelis, disp. 38. sect. 3. & 4.

Collige secundò, officium luminis gloriae esse, iuvare intellectum, per modum actus primi, ad officium Dei visionem, ut docet S. Thomi, quæst. 12. art. 5. in corp. vbi sic ait:

Cum igitur virtus naturalis intellectus creati non sufficiat ad Dei essentiam videndam: oportet quod ex digna gratia semper accrescat ei virtus intelligentia.

Et hoc augmentum virtutis intelligentiae, illuminationem vocamus. Idem cum

D. Thoma docet Concil. Viennensis, damnans hujusmodi propositionem Beguardorum:

Anima non indigere lumine gloria ipsam eleuare ad Deum videndum. A cuius Concilijs

mente plane aberravit Aureolus, intelligens per lumen ipsum visionem, & Vasq. id probabile censens disp. 42. cap. 2. num. 4. Nam

Concil. definit lumen illud requiri ad videndum Deum, id est, ad Dei visionem.

Ergo lumen illud non est ipsam Dei visionem, idem enim non requiritur ad seipsum. Deinde Concilium damnat prædictam propositionem eo sensu quo à Beguardis assertabatur.

Aut corunt sensus non erat, posse Deus videtur fine Dei visione, id est, absque eo quod Deus videatur, quod manifestè implicari sed Deum posse videri natura viribus sine auxilio luminis gloriae. Falluntur quoque illi qui dicunt sufficere posse ad Concilij explicationem, requiri concursus Dei, vel speciem eius impressam.

Nam si tantum egeret anima specie impressa; esset aquæ potens de se naturaliter ad Deum videndum, que est ad videnda obiecta naturalia per eorum species. Quare

nec opinio incidit in sententiam Durandi supra refutatam. Idemque dico si secundum

illos Authorum, tantum requiratur concursus Dei generalis, & connaturalis potentia. Nam

Concilium Vienn. plus intendit, nempe non esse in anima stra potentiam intelligendi

in usualiter sufficientem ad Dei visionem. Si

autem loquuntur de concursu Dei supernaturali: idem censens cum illis qui putant

Concilium explicari posse sufficienter de lu-

mine increato, quod est ipsem Deum con-

currens supernaturaliter. P. enim cum D.

Thoma actionem esse ipsum et agens, quod

per se ipsum immediatè procreat effectum.

Melius vero sentire arbitror eos, qui expo-

punt Concilium de lumine gloriae in sensu

tunc, & alterius, communis Mento &

vitato in Scholis: nempe de lumine habi-

enti & creato. Nam verba Conciliorum in gloriæ

suis definitionibus, debent intelligi, quoad

fieri potest, iuxta proprium & vitatum lo-

quendi modum, communiter receptum: No-

mine autem luminis gloriae intelligebatur

propriè iam tunc à Theologis communiter,

quæ ac nunc, lumen creatum, infusum à Deo.

Beatis, ut per illud eleuentur ad sui visionem. Nec obstat quod Concilium desistit con-

tra Beguardos, zimam indigere lumine il-

lo, ipsam eleuante ad Deum videndum, &

eo beatè fruendum: quasi aliter non posse

Dei non
corzurit
accident
et obiectu
ad sui vi-
sionem.

Vasquez.

Causæ vi-
sionis Dei.

Deum videre. Quia ut supra diximus, Concilium loquitur de potentia ordinaria, & secundum præsens Dei decretum non aliter animam Beatorum iuuandi & eleuandi. Simili modo quo Trident. sess. 6. cap. 4. definir iustificationem à peccato originali, post Euangeli promulgationem, non posse haberi sine baptismō, aut eius voto. Quamvis de potentia absoluta quæ posset Deus insufficare sine baptismo; ac potest dare sui visio- nem beatificam sine lumine creato.

Huic muneri luminis gloriae aliqui addunt alterum, disponendi intellectum ad hoc ut essentia diuina illi vniatur per modum obiecti determinantis: quia hæc determinatio, & quæ ac species impressa, si daretur, præquirit potentiam habere virtutem perfectam & sufficientem, in genere causa efficientis, ad videndum. Verum hoc munus non est diuersum in re à priori: sed est idem, diuersis terminis, & per diuerfa connotata, explicatum. Addunt alij lumen gloriae esse dispositionem ad visionem. Sed falluntur, si propriè loquuntur de dispositione, aliudque intelligent quamvis quod modò diximus. Nam habitus supernaturales non sunt dispositiones ad actus, sed sunt eorum propria in genere causa efficientis, concurrendo cum potentia quam elevant.

SECTIO III.

An preser lumen gloriae dari possit species impressa, qua concurrat ad Dei visionem?

20

D. Thom.
Arribal.

Negant S. Thom. quæst. 12. artic. 2. Cap. preol. Caiet. Ferrat. Bass. Dominic. Sotus, & alij Thomistæ communiter, quos sequitur Arribal disputat. 16. cap. 4. & 5. & quidam alij recentiores, quorum argumenta paulò post referemus.

Sed melius affirmant Scotorus, S. Bonaventura, Aureolus, Henricus, Argentina, Richardus & alij quos citar. & sequuntur Fazolus qu. 12. artic. 2. dul. 1. Molina ad art. D. Thomas titutum: Valenti. quæst. 12. puncto 2. Suarez lib. 2. de atributis cap. 13. num. 1. Lecan cap. 9. q. 2. Herice disput. 40. cap. 87 & alij plerique. Respo principiis est. quia nihil debet negari omnipotentiæ diuinae quod non implicer contradictionem. Sed non implicat contradictionem dari talem speciem. Si enim implicaret; vel id fieri quia repugnat Dei similitudo creata: vel secundò quia redundare ut illa similitudo concurrat effectuè, aut determinatiue, ad visionem obiecti, quod est munus speciei impressæ: vel ex alio capite verisimiliter assignabili. Non primum: quia visio ipsa est quædam viva Dei expressio & similitudo. Quare non repugnat dari creatam Dei similitudinem. Non etiam secundum: quia si lumen gloriae concurrit ef-

fectiuè; quidni species supernaturalis posset etià concurrere vel effectuè, si natura speciei hoc exigat; vel determinatiue, id est, determinando intellectum, de se indifferenter ad omnia intelligibilia, ad cognitionem & visionem huius obiecti in particulari? Ac diuinus intellectus, & voluntas, & essentia dicuntur immediate communicari per lumen gloriae, & per charitatem, prout Deus est intelligens & amans: cur per speciem impressam non poterit communicari ut intelligibilis; cum in rebus creatis non difficultius sed facilius fiat communicatio rerum ut cognoscibilium, quam ut actuarum: & multæ res, ut colores v. g. communicent se per species, quæ aliter non agnoscuntur? Ex nullo vero alio capite sumi potest verosimiliter ratio impli- cantiæ, ut patebit ex solutione contradictionum; quare non est afferendum talem speciem im- plicare contradictionem.

Obiicitur primò, si possit dari species im- pressa diuina essentia, esset infinita & com- prehensiva: quia exiret ab obiecto operante Speci- Dei impressa non tota com- tota vi per modum naturæ: vnde repræsentaret obiectum ad qualiter quantum est intelligibile: igitur infinita & comprehensiva. Respondeo primò, negando sequelam. Nam si- cut species expressa in Deo est finita repræ- sentatio essentia diuina, & non totalis neque comprehensiva: sic non repugnat dari spe- ciem impressam finitam, Deum finitè repræ- sentante, & non comprehendente. Secundò, ad confirmationem Respondeo species il- lam non manaturam ab obiecto nisi per re- lunratem, sicut applicato. Deus enim libere facit quicquid extra se facit. Posset autem voluntas Dei libera magis aut minus appli- care: vnde species perfectior vel imperfor- atior ab obiecto manare possit, cum maiore aut minore vi repræsentativa. Sed quamvis obiectum non per voluntatem libere appli- caretur: non ideo efficeret speciem comprehensivam, si aliunde illa impossibilis est, qua de re sect. sequenti.

Secundò obiiciunt Thomistæ, repugnare similitudinem creatam Dei, quia Deo enti à se, & sibi puro, & infinito simpliciter, nihil Dei simi- creatum potest esse simile. Respondeo pri- tudo-inten- mò, argumentum quæ pugnare contra spe- ciem expressam, eoque magis quod species Dei similitudo repugnat. expressa est similitudo viuidior obiecti. Se- condò dico repugnare assimilationem cum Deo in effendo in specie atoma, secundum substantiam, non autem intentio valem & in repræsentando. Ad repræsentandum enim intentioniter aliquid quod sit suum esse, non oportet ut quod repræsentat illud, sit pariter sicut esse. Quemadmodum non est per- fecte ut quod repræsentat substantiam, sit substantia; quod quantitatem, quaptitas, &c. Notiones enim nostra verè repræ- sentant id cuius sunt notiones, licet non sint sicutdem naturæ.

Tertiò obiiciunt, speciem impressam de- bere esse immaterialiorem & electiorem obiecto, sicut est in speciebus intentio-